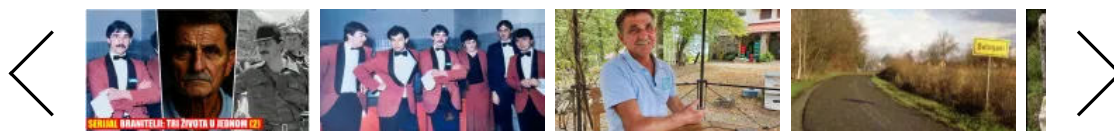

Foto: Privatni album, MojPortal.hr, identitet.hr

ŽIVOTNA PRIČA

Marko Martinelli: "Ne volim pričati o ratu, ali ću vam otkriti zašto sam

ponosan na nas iz Pakraca..."

Marko Martinelli nagrađen je poveljom "Heroj čovječnosti" zbog najhumanije akcije izvedene u Domovinskom ratu, spašavanja 270 pacijenata s psihijatrijskog odjela u Pakracu koju je osobno vodio

23.08.2025. u 19:51

Piše: Nikica Puhalo

VEZANE VIJESTI

ISPOVIJEST

Krešimir Ivančić: "Bio sam na rubu kada su mi ubili tatu, evo što me vratilo u život..."

OBLJETNICA

33 godine od najhumanije akcije Domovinskog rata: "Branitelji spasili 270 pacijenata u Pakracu"

MojPortal.hr objavljuje seriju tekstova pod egidom "Branitelji - tri života u jednom". Riječ je o intimnim, dirljivim i opsežnim životnim pričama hrvatskih branitelja ispričanim u prvom licu. Ideja je da se priče ne temelje na povijesnim datumima nego upravo na samom životu branitelja i to kroz tri dijela: prvi dio govori o djetinjstvu, odrastanju i mladenačkim snovima, drugi o okolnostima u kojima ih je zatekao rat i događajima koje su proživjeli tijekom Domovinskog rata, a treći je posvećen često složenom povratku u mirnodopski život nakon proživljenih ratnih trauma. Sada, 30 godina nakon završetka rata, napokon je moguće prvi put ispričati ove jedinstvene priče na ovakav način.

1. Život prije rata

'Nismo imali puno, a imali smo sve...'

Zovem se Marko Martinelli, rođen sam 10. svibnja 1960. u pakračkoj bolnici, a inače san iz Donje Obriježi. Tata Ivan je radio u PIK-u, a mama Marija je bila domaćica. Tata nam je bio blag dok je mama bila prilično stroga. Znali smo i dosta batina dobiti kao nestašna djeca, a tek poslije sam shvatio da nas je s tim pristupom izvela na pravi put. Tata nas je samo jednom istukao, a poslije ćemo doći i do toga...

Sa mnom se rodio i moj jednojajčani brat blizanac, Branko. Znači, kad vidiš mene - vidiš njega. Isti smo i uvijek smo sve

radili zajedno. To nam je često bila prednost u životu, a nekad nas je naša sličnost dovodila i do smiješnih situacija.

Imamo i sestru Terezu, ona se rodila tri godine prije nas.

Do naše šeste godine živjeli smo u Donjoj Obriježi, a poslije smo se preselili u Prekopakru. Djetinjstvo nam je bilo lijepo i od malena smo naučili raditi. S 5-6 godina smo već čuvali krave. Mi smo bili aktivni od malih nogu.

Po nacionalnosti sam Talijan, a Talijani su u se u Pakracu najčešće bavili izradom cigle pa smo i mi, kao djeca, radili tu poznatu talijansku ciglu.

Blizanci Marko i Branko s majkom Marijom i ocem Ivanom te sestrom Terezom/Foto: Privatni album

Kada smo se preselili u Prekopakru, meni i bratu posao je bio čuvanje krava, košnja trave, čišćenje štale... Nakon ručka jedan od nas je čistio kuhinju, a drugi prao suđe. Svakog jutra smo se budili u 6 ujutro i nosili mlijeko u grad. Pet litara ja, pet litara brat. Kako smo bili djeca, znali smo biti i umorni od svih tih obaveza. Meni se, recimo, dogodilo da nosim mlijeko u grad i zbog umora se naslonim na drvo i zaspem. I tako stojim i drijemam naslonjen na stablo u Aleji kestenova. Onda me probudi me bratov glas:

- Hajde, idemo kući!

A ja shvatim da već neko vrijeme spavam naslonjen na stablo i da mlijeko nisam ni odnio. Mladi su u to vrijeme puno radili.

Kako je tata radio u firmi, mama je kod kuće držala sve konce u rukama. A bilo je tu s nama svega, znaš kakva su djeca... Kažu nam da nešto ne smijemo napraviti, a mi to, naravno, napravimo, i onda znaš što te čeka kada dođeš kući.

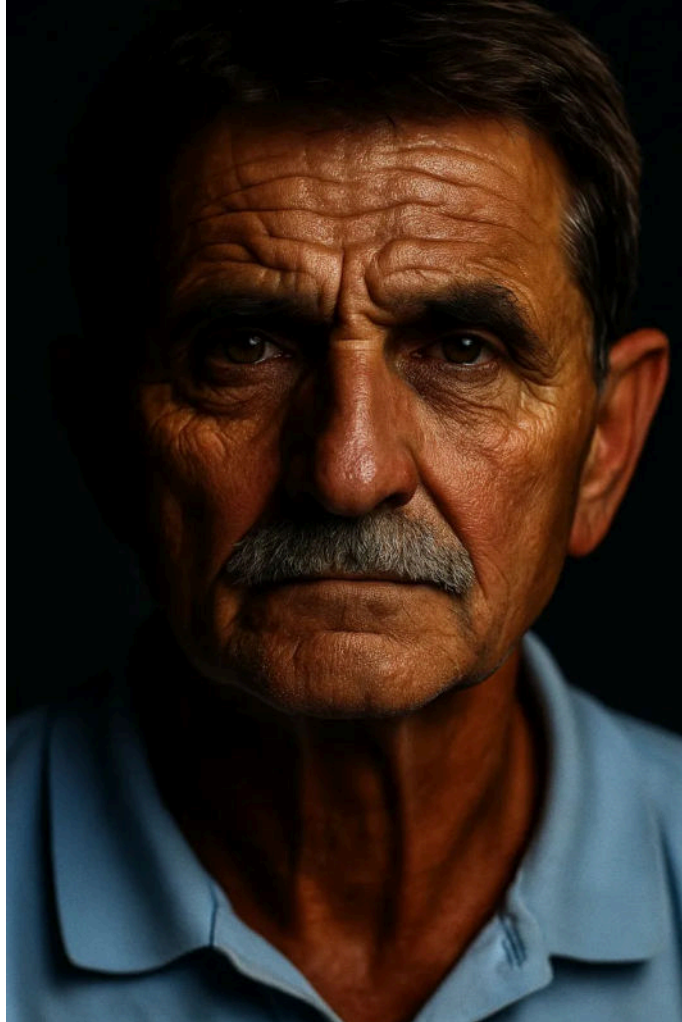
Majka je imala šibu, zvala ju je "kuma". Uzme je i kaže:

- Pa da vidimo šta ste danas radili...

Ako bismo napravili neku glupost u školi, prvo bismo dobili u školi, a onda i kod kuće. Klasika...

Nije tada baš bilo ni bombona ni slatkiša pa smo se snalazili. Bio je taj neki Franjo Marošević preko puta nas. Njega bi nagovorili da broji do 100, a dok on broji, mi u kokošinju ukrademo jaja od njegove mame i odemo u trgovinu i s trgovcem se onda mijenjamo - jedno jaje za jedan bombon.

Snalazili smo se.

Marko Martinelli/Foto: MojPortal.hr

Cigarete su se prodavale na komad, ako ih je bilo. Mi bismo našli neke novine, a ni toga nije bilo uvijek, uzeli bismo novinski papir i u njega umotali suhu ćupu od kukuruza i pušili. To je bilo baš grozno, neugodno za pušiti.

Kad sam rekao da nas je tata smo jednom istukao, to je bilo zbog pušenja. Naime, tata je nakon onog potresa u Skopju dobio neke obveznice, vrijednosne papire, četvrtasti su bili. Nismo mi znali što je to pa smo u njih motali duhan. Nismo mi znali da to vrijedi. Kad je tata shvatio da smo mu popušili vrijednosne papire, izvukao je remen i stao na ulazu u sobu. Kada je sestra dobila prvi udarac, brat i ja smo već počeli plakati...

Kažem, istukao nas je tada i nikad više.

Tata je radio, ali nije to bio neki novac. Moji nisu imali baš novca, a poslije se i majka razboljela pa su došli liječnici, pregledi, znaš kako to već ide. Kruh se pekao jedanput tjedno, u subotu i nedjelju bi već bio tvrd, morao si ga umočiti u mlijeko ili kavu da ga možeš pojesti. Meso se jelo samo nedjeljom, tada bi mama napravila i kolač.

Hrana se nije bacala.

Htjeli smo upisati ugostiteljsku školu u Daruvaru, ali je učiteljica greškom meni upisala ocjenu tri, umjesto bratu, a njemu je upisala moju četvorku. Zbog toga sam ostao bez potrebnog prosjeka i nisam mogao upisati školu u Daruvaru. Srećom, bio je taj jedan političar koji nam je sredio upis Ugostiteljske škole u Crikvenici. Ukupno je nas pet odavdje išlo, cijela ekipa.

U Crikvenicu smo išli vlakom. Dođemo mi blizu i vidim sve ono ravno i kažem:

- Vidi kolike njive, čovječe!!!

A to nisu bile njive nego more, ha, ha! Prvi put u životu sam ga vidio.

Super nam je bilo u Crikvenici, nas 11 stanovalo je u jednoj kući, a prvi put smo bili bez nadzora roditelja. Hranili smo se u hotelu Omorika, bilo smo njihovi naučnici, tako se to tada zvalo, kao praktikanti... Učili smo i radili od svetka do petka.

S lijeva na desno: Štula, Šarčević, Marko, Dragica "Tetka", Frane Pešut i Vlado Kosijer/Foto: Privatni album

Tijekom godine bismo došli kući na par dana i to je bilo to.

Gazda nas je jako volio jer smo bili vrijedni. Imao je sina koji je baš bio lijenčina, zato je nas i volio. Puno smo mu pomagali, i što smo trebali i što nismo trebali. Poslije sam 1990. otišao s djecom kratko kod njega na more. Tada mi je prvi put rekao da je kao dijete bio na Križnom putu, da su ga u Gaju neki ljudi izvukli iz kolone i spasili mu život.

Moj ujak je imao tri sina. Jedan je bio domobranima, jedan u partizanima, a treći, najmlađi, u ustašama. U ono vrijeme to je tako bilo, koja vojska je došla u dvorište, išao si s njima, nije tu bilo puno priče. I taj najmlađi je je poslije rata ubijen, tri dana je visio sa stabla, baka Ruža ga nije smjela skinuti.

Poslije rata su zbog toga imali dosta problema, tri puta su cijelu obitelj vodili pred zid na strijeljanje. Jednom su i za Božić došli, pokupili su i stol i stolice, žito... Ništa ostalo nije.

Cijela obitelj bila je obilježena.

Pa je i mene to zakačilo. Znaš, uvijek sam se bavio sportom, bio u kondiciji, igrao sam nogomet, plivao, trčao, vozio bicikl... Znao sam čak biciklom doći kući, iz Crikvenice u Prekopakru. I kao mlad sam htio ići u Titovu gardu, najviše zbog tih uniformi, bile su mi nekako lijepe. Ispunjavao sam sve uvjete,

ali nisu me primili jer su mi provjeravali obitelj, a negdje je pisalo da je ujak Josipović bio ustaša.

I zbog toga nisam imao šanse. A mi smo oduvijek bili odgajani da gledamo samo tko je dobar čovjek, nikad se kod nas nije gledala nečija nacionalnost, nisi jednostavno išao za tim, nije bilo bitno.

Bitno je bilo da si pošten i vrijedan.

Marko Martinelli kao konobar u mladim danima/Foto: Privatni album

Na odsluženje vojnog roka brat i ja smo otišli 1979. godine, u Skopju smo bili. Da, i brat je išao sa mnom, sve smo mi zajedno radili i prošli. Kad sam čuo gdje idemo, nije mi bilo svejedno, pitao sam se:

- Koje Skopje, jebote, gdje je to?

Tamo sam bio kuhar i nije bilo loše.

Bilo je, naravno, cura i tih mladenačkih ljubavi, ali onu pravu, moju Ankicu, upoznao sam 1982. godine. Došla je raditi u Pakrac kao primalja, babica. Zagledao sam se malo u nju kada sam je prvi put vidio, svidjela mi se odmah. Onda sam je udario po guzi, ona se bila baš iznenadila i rekla:

- Ma, koja je ovo budala?

Ja sam joj odgovorio:

- Pa što si ti ovdje došla?

I tako, malo jedna šala, malo druga, zapričali smo se pa sam je na kraju pozvao na spoj, a onda smo i prohodali. Kako sam zbog posla znao biti odsutan, dopisivali smo se. Onda sam otišao raditi u Izolu godinu dana, a ona je tijekom ljeta došla kod mene. Jednu večer mi je počela pričati kako sam ja bećar, da ću je ostaviti, da sam ovakav, onakav...

I mi u centru Izole, tamo je bila jedna zlatarnica. Uvedem ja nju unutra i kažem zlataru:

- Jedan prsten njoj, a jedan meni!

Stavimo prstenje i pogledam je:

- Eto, sad si moja žena.

Suprugu Ankicu upoznao je 1982., a oženili su se dvije godine kasnije/Foto: Privatni album

Tako samo se zaručili, a oženili smo se u veljači 1984. godine. Prvo smo dobili našu Mariju, što ja volim reći, moj prvi, najljepši i najbolji izum. Poslije smo dobili Anitu, a kasnije i sina Ivana. Ivan je došao poslije rata. Naime, kada smo bili u izbjeglištvu, rekao sam da ćemo, ako sve ovo preživimo, ići i na treće dijete. I onda je ta jedna strašna baka, koja je sjedila s nama za stolom, rekla:

- Marko, ja sam ti svjedok! Ako ti ne bude dala, ja je budem držala! - nasmijao se.

2. Život u Domovinskom ratu

Poduhvat života i teško ranjavanje

Ta predratna događanja su i mene, kao i više manje sve s naše strane, iznenadila. Svi smo živjeli zajedno; Hrvati, Srbi, Talijani, Mađari... I nikad se to nije nešto posebno gledalo. U mojoj ulici je bilo puno Srba, ali tada to nisam ni znao, nismo bili tako odgajani. Roditelji su nas učili da poštujemo svakoga tko je dobronamjieran, nema veze boja kože, nacionalnost, ništa...

Ako je čovjek, čovjek je.

Poslije, kada smo odrasli, normalno smo išli jedni kod drugih za jedne i druge blagdane, a sama nacionalnost je i dalje bila nebitna, tad je sve bilo jako normalno i prirodno.

A onda je u Pakrac došao onaj Rašković... I tada su se stvari počele naglo mijenjati.

Politički skup SDS-a u Pakracu. Za govornicom Jovan Rašković, lijevo je Veljko Džakula, a desno Jovan Vasiljević/ Izvor: Antun Erjavec: Pakrac i Lipik uoči rata 1991. godine)

Počele su se otvoreno nositi kokarde. Ja sam počeo raditi u Suzani, u kafiću. I jednog dana ulazi čovjek od 40-50 godina, na glavi ima šajkaču s kokardom. Pokojni Marijan Petrovečki, Nuno, sjedio je za stolom.

- Kako te nije sramota to nositi? Kakav ste primjer ovim mladima? - rekao sam mu.

I krene taj čovjek prema meni, vidim da Nuno već hvata pepeljaru, a i ovaj ga je vidio. Podignem ja tacnu, a ovaj odjednom kaže:

- Može da pijem?

- Može.

I kasnije je jadan Nuno nastradao, još mu tijelo nisu pronašli.

Svakim danom smo svjedočili promjenama, gledali kako ljudi s kojima smo se do jučer igrali nisu više isti. Meni su u to vrijeme išli namjestiti, radio sam u "Jedinici", pilo se i feštalo, a onda je došao jedan s plavom Ladom oko 2 ujutro, zove me da dođem pa me pitao:

- Hoćeš kupit garonju? 300 maraka! - i pokazuje mi strojnicu.

- Ma, što će mi to, neću, ne treba mi... - rekao sam.

Da sam je tu večer kupio, došli bi odmah sutra po mene i odveli me. Znao sam da mi namještaju.

Ljudi su se bili potpuno promijenili. I ja sam u početku razmišljao kako će se ipak sve na neki normalan način riješiti... Ali moj otac, koji je doživio i preživio II. svjetski rat, stalno je govorio:

- Neće ovo na dobro, neće ovo dobro završiti...

On je te stvari već jednom vidio i znao je što nas uskoro čeka.

Ja sam se, kažem, sve nekako nadao da će se situacija primiriti i tako sam razmišljao sve dok Srbi nisu minirali crkvu. To je kod mene bio prijelomni trenutak, tad sam shvatio da dolazi loše vrijeme.

Pakrac 1991. godine/Foto: YouTube screenshot

Krenulo se s osnivanjem straža, počelo se nabavljati oružje, vidjelo se da je vrug odnio šalu. Ja sam tad gradio kuću i nisam mogao vjerovati da moram novac potrošiti na oružje. Automat je koštao par tisuća maraka što je značilo da moram prodat kravu da bih ga kupio.

I prvo sam rekao - neću.

- Kad baš bude trebao, kupit ću ga, ali do tada ne.

I nisam trebao dugo čekati. Kad je to pravo počelo, tog dana je žena radila cijelu noć. Krenulo je ujutro, kćeri su mi bile tu. Djecu smo odveli kod susjeda, a ja sam otišao u Prekopakru gdje smo se organizirali. Bilo je tamo nešto pušaka, a ja nisam imao ništa. Dobio sam pištolj koji nije mogao pucati i jednu bombu.

Nije bilo dobro.

Nešto kasnije sam dobio još jedan pištolj i onda sam dobio i automat. Kako sam dobio automat, osjećao sam se sigurnije. Zatim su odredili su da ću biti zapovjednik obrane Prekopakre. Okupio sam grupu dječaka, bilo nas je šest, ja sam bio najstariji. Osnovani smo vod. Nismo imali ni uniforme nego one kombinezone od DVD-a. Išli smo svugdje.

Nosili smo ljudima i hranu i lijekove. Nosili smo i Srbima, starijim ljudima, koje su pobunjeni Srbi napustili.

Srbi su tukli i po bolnici, a mi smo dobili zadatak da iz nje izvučemo anesteziološki aparat i lijekove. Rekli su nam kako je taj aparat jako važan. Organizirali smo grupu za taj zadatak, uspjeli izvući aparat i uzeti lijekove.

Pakračka bolnica tijekom Domovinskog rata/Foto: Screenshot iz filma "Pouka o čovječnosti"

A poslije je, 29. rujna 1991., došla je ta akcija spašavanja ljudi iz pakračke psihijatrije. To je nešto na što sam posebno ponosan, pogotovo jer je nakon rata ta akcija proglašena najhumanijom u Domovinskom ratu.

Naime, bolnica je već bila ispražnjena, nije u njoj više bilo uvjeta za rad, a na psihijatriji je ostalo 270 pacijenata, bili su to ljudi uglavnom srpske nacionalnosti. Trebalo ih je nekako spasiti jer se, kažem po bolnici jako pucalo, nije više bilo ni pitke vode. Srbi te pacijente nisu htjeli pa smo ih mi odlučili spasiti. Sve smo radili u potpunoj tajnosti. Navečer smo se okupili u Prekopakri odakle smo krenuli prema bolnici. Nismo mogli ići ravno u bolnicu jer bismo tu Srbima bili na dlanu. Snalazili smo se kako smo znali, složili smo od dasaka most preko Pakre. Voda nam je bila do koljena. Pacijente smo

izvlačili kroz prozor pa ih preko tog improviziranog mosta prenosili do autobusa u Ulici Matije Gupca. Bilo je teško jer su neki bili nepokretni, a neki polupokretni. Dio njih je bio i agresivan. Svašta smo im pričali, samo da ih smirimo. Mlađima smo govorili da ih vodimo u disko, samo da se smire.

Marko Martinelli (krug) na 30. obljetnici spašavanja 270 psihijatrijskih bolesnika iz pakračke bolnice/Foto: Pakrački list

U evakuaciji je sudjelovao i dio osoblja bolnice kao i šest vozača autobusa koji su poslije prevezli pacijente u Kutinu, Popovaču i Zagreb. Jako mi je drago što je o toj akciji napisana knjiga i snimljen dokumentarac i što sam bio dio nje.

S tom akcijom smo obranili čast hrvatskog vojnika i hrvatske vojske.

Marko Martinelli s Poveljom "Heroj čovječnosti"/Foto: Privatni album

Pakrac je bio potpuno okružen. Bilo je prolaza kroz koje se moglo napustiti grad, ali kroz njih su neki uspjeli proći, a neki, na žalost, nisu.

Neki su nastradali pa tako i mi tog 6. studenog 1991. godine kada su poginula čak 23 hrvatska vojnika uključujući i zapovjednika obrane Pakraca Stjepana Širca Stipu, a smrtno je stradalo još pet civila.

Tog jutra sam bio na straži, trebao mi je doći kolega zamijeniti me, ali je zaspao pa sam ja produžio.

Cesta kroz Batinjane bila je jedini ulaz i izlaz iz grada. Čuo sam prvu rafalnu paljbu. Naši su tada pokušali prevesti teško ranjenog vojnika do bolnice u Kutini, a s jednim vozilom išli su i civili. Ponovno se čula rafalna paljba iz Batinjana. I onda je naišao Željko Verhaz koji je sa suborcima prvi bio upao u zasjedu.

- Što je bilo??? - pitam.

Verhaz mi kaže da su pucali na njih, ali da je Aco, koji je prevozio civile, prošao.

- Zaseda... - odmah sam shvatio i opsovao.

Otišao sam do veze, ali nitko se nije javljao. Onda su ponovno počeli žestoki rafali. Tad sam digao dečke, uzeli smo "garonju" i dođemo u Matkovac. Tamo nam govore da je upravo prošao sanitet kojeg vozi Dalibor Dučač.

I ponovno krenu rafali.

- Zaseda 100 posto...

Kurić, Kamenski, Tessari i ja smo prvi krenuli, iza nas su išli dečki koji su htjeli ići, pravi dečki...Kad ono, evo i Stipe Širca, trči.

- Otkud ti? - pitam ga.

- Noćas sam prošao - kaže.

Idemo naprijed, tražim od ljudi da se široko razvuku, da ne grune među nas pa da svi ne nastradamo odjednom. Na ulazu u Majur je krivina i velika čistina.

- Čekajte da ja prvo malo protrčim - kažem im.

Cesta kroz Batinjane koja je jedno vrijeme bila jedini izlaz iz Pakraca/Izvor: Identitet.hr

Mislim se, ako je već tako, bolje da poginem samo ja nego svi. Došli smo na sami rub, vidimo prevrnuti sanitet. Nitko se ne miče. Svi su pobijeni.

Ponovno govorim ljudima da se razvuku, da nismo u grupi. Marka Kurića smo ostavili tu s "garonjom", a mi smo krenuli naprijed. Išao sam ja, pa Stipa pa Tessari pa Kamenski.

Učinilo mi se kako Marko Kurić više da pazimo na borove. On je nešto bio primijetio. Gledam lijevo, čistina je bila, kad ugledam šljem. Dao sam znak rukom da svi prijeđu na moju desnu stranu. Zalegao sam i čekam. Kad je majstor opet pokazao glavu, krenuo sam pucati.

Baš sam bio ispraznio okvir i nagnuo se kada me pogodilo u petu. Majstor mi je imao glavu na nišanu 100 posto, ali kako sam se baš u tom trenutku okrenuo, promašio je glavu i pogodio me u petu.

To ti je sreća.

Ispao mi je i automat i krenem nekih metar i pol do jednog jarčića malog, ali tad mi je bio baš nekako velik. Puca se, sve oko nas perja, trava pada po nama i onda je stalo. Stipa je bio nekih 30 metara ispred mene. Vikao sam mojima opet da se razvuku.

- Marko, Marko! Jesi živ? - viče.

- Jesam, ali sam ranjen!

I opet krenu udarati po nama. Ostale su mi dvije bombe. Izvukao sam ih ako netko od njihovih naleti.

Jedna za njih, jedna za mene.

Onda je došao naš oklopnjak. Čekao sam da prođe pokraj mene i da se bacim ispod njega, ali sam stao na nogu koja je bila ranjena i ponovno sam pao. Stipa je išao napraviti isto što i ja, ali kada je prelazio, pogodili su ga, pao je ispod kotača. Oklopnjak je bio pogođen tromblonom.

Stjepan Širac/Foto: Grad Pakrac, privatni album

I onda je opet stalo. Tišina.

U onom automobilu koji je prevezio civile svi su bili pobijeni osim Ljerke Stoček koja je čudom preživjela rafale po automobilu. Ljerku su izvukli iz izrešetanog automobila i onda su je htjeli zaklati, ali je tu se zatekao neki njezin bivši učenik koji ih je spriječio da je zakolju.

Znam i tko je bio taj bivši učenik. Mišo Bosanac, moj susjed. Bio je dosta ekstreman, ali je, eto, Ljerku spasio sigurne smrti. Volio bih ga sresti i reći mu:

- Hvala.

Bez obzira što je bio na drugoj strani. Ali ju je spasio.

Imali smo gubitke, došla je zapovijed da se moramo povući. Puzao sam kroz neko trnje, trgao sam ga i puzao. Došao sam do mosta i kad sam zašao u potok, mislim da sam popio pola kubika vode koliko sam bio žedan. Ranu sam nekako podvezao i stegnuo. I onda sam izašao van.

Žena mi je poslije valjda mjesec dana vadila trnje iz glave.

Onda sam došao do oklopnjaka i vidim Stipu kako leži. Uхватim ga i vidim da je mrtav. Vidio sam nešto dalje automat, ali nisam mogao do njega. Pucalo se svuda oko

mene. Spustio sam se niz potok i krenuo se izvlačiti. Tu me skoro Božić ubio, u zadnji trenutak je shvatio da sam to ja, a ne neprijatelj. Dovukao me do kombija.

Ženi su mi javili da su poginuli Marko i Stipa. Tad je imala 27 godina i dvoje djece. Kad su me dovezli, dlanovima je prekrila uši.

- Samo mi nemojte reći, samo mi nemojte reći!

- Ankice, živ je, živ je!

***

Kada sam drugi put ranjen 1992. godine, bio sam u 40. diviziji. Bili smo po punktovima. Naši su noć prije mog ranjavanja postavili jednu bombu. Srbi su već bili pokupili dvojicu naših i tad smo mi odlučili njima napraviti zasjedu, ako se opet spuste dolje. Rekli smo civilima da nam se jave ako će dolaziti. Međutim, jedan civil koji je došao, nije nam se javio. Ušao je u drugu kuću od našeg punkta. Mi smo krenuli u obilazak i čuli smo da netko u toj kući ronda, mislili smo da su Srbi ušli u nju. Pređem ja tu špagu od postavljene bombe, skočim na drugi ćošak, namjestim se i mislim kako će mi doći točno na cijev kad se spusti.

Povučem nogu... I slučajno aktiviram tu bombu.

Jebi ga, majstore...

Sreća je bila što nisam izvukao pištolj jer bi mi tu na boku, gdje je bio zataknut, bila rupa, raznijelo bi me. Pištolj je bio cijeli spljošten. I sreća je što sam bio jako blizu bombi. Da sam bio pola metra udaljen, sasjeklo bi me.

Skočim, vidim da mi ruka visi na koži, samo mlate prsti... Legao sam, remenom su mi svezali ruku. Dosta sam dobio i po nogama, svugdje. Kad su me dovezli do bolnice u Kutini, samo sam imao snage još reći:

- AB pozitivna...

I onda sam izgubio svijest. Odeee...

Prvo što sam rekao kad sam se probudio bilo je:

- Je li ruka ostala?

Ostala je. Inače sam i svirao harmoniku. Tu noć sam sanjao kako je sviram kao lud i onda sam se probudio, odmah pogledao prste... Ali oni ne mrdaju. Dugo, dugo mi je trebalo da se oporavim. To su bili nevjerovatno jaki bolovi. Jednu noć me baš bila uhvatila neka bezvoljnost, bilo mi je dosta svega...

Da sam tu noć imao pištolj kod sebe, ubio bih se.

Marko Martinelli (sa šiltericom) snimljen tijekom akcije Bljesak/Izvor: identitet.hr

U Kutini su mi sašili ruku, a zapravo to nisu smjeli tako napraviti. Kasnije je došao doktor Zlatko, poludio je kad je vidio kako su mi zatvorili ruku. Onda ju je opet otvorio, stavio dren...

I tako, poslije sam završio u toplicama, doktor Marjanović je tu jako dobro sve napravio. Sad imam osam šarafa, neke pločice i dobro. Samo sam molio Boga da mogu raditi, to mi je bilo najvažnije. Doktorica mi je rekla da je sad sve na meni, da

moram vježbati i da kad osjetim bol, stanem i odmorim. Ali da ne odustanem.

Tako sam i učinio...

Hvala Bogu pa sam se adaptirao na novu situaciju. Nisam dozvoljavao nikome da mi pomogne obući se ili cipele svezat. Pa ja i sad imam problem s vezicama. Ali uvijek namjerno kupujem cipele koje se vežu.

Ne odustajem.

U Rijeci su mi skidali živce s noge i stavljali u ruku pa su mi dva prsta proradila, ovi drugi ne, ali nema veze.

Ja sebi namjestim stvari tako da ih mogu lakše uzeti.

Iako, moram reći, najteže mi je bilo kad su dečki u Kusionjama nastradali, kad su ih dovezli u ambulantu u Pakrac, onda sam stvarno bio pukao. Medicinske sestre su padale u nesvijest kada su ih vidjele, grozni su to bili prizori. Htio sam otići preko i samo pucati po ljudima, ali sam se, srećom, smirio i povukao ručnu.

Jer, ubit ćeš gore nekoga tko nema veze s tim, je li tako?

3. dio - Život nakon rata

'Imam za koga živjeti'

Povratak u normalan život? A joj... Svakako je to bilo.

Stan sam mi nudili, nisam htio. Imam kuću koju je trebalo obnoviti, neka u taj stan idu oni koji ništa nemaju.

Dosta je moja kuća dobila tijekom rata i to više puta. Prvo nisam znao odakle bih počeo... Ono što je bilo dobro, to smo iskoristili, ostalo smo sve bacili.

Bez obzira na ruku, posadio sam 190 sadnica jabuka. Ogradu sam sam napravio. Bik sam po horoskopu. Tvrdo glav. Naučio

sam lijevom rukom i frajkat i pločice stavljat... Ništa mi nije problem raditi.

I tako, mic po mic, lagano smo dovodili stvari u red. Psihološku pomoć, hvala Bogu, nikad nisam tražio. Bilo je suboraca koji su se stvarno teško nosili s onim što su doživjeli, ali ja takvu pomoć nikad nisam tražio. Mogu se zahvaliti što mi je moja Ankica takva kakva je, velika mi je podrška bila u tim teškim trenucima. Pomagalo mi je jako i što su djeca tu.

Imaš za koga živjeti.

Kaže da je voćnjak njegova terapija/Foto: Pakrački list

Malo sam se razočarao u sustav koji mi je trajno oštećenje na desnoj ruci od ranjavanja procijenio kao 70 postotno. Višestruko sam ranjavani branitelj, a procjena trajnog invaliditeta mi je spuštana kao na tržnici, sa 90 na 60 posto da bi mi nakon žalbe podignuli na 70 posto. Mislim da je država pogriješila što je mnogim braniteljima dala velike mirovine. Mislim da su invalidnine trebale biti veće nego što jesu. Od dva ranjavanja ja imam 100 i nešto eura invalidnine, a to mi je sve okrenulo u životu. Kako sam dešnjak, morao sam sve ponovno učiti s lijevom rukom. Od potpisa na papiru, do vezanja vezica na cipeli. Da se ne lažemo, bilo je

trenutaka kada mi je bilo teško, kada bih pao na dno, kada ne bih baš vidio nekog smisla, ali sam se svaki put izvukao uz pomoć obitelji.

Supruga mi je i dan danas velika podrška iako mi je sada, kako je otišla u mirovinu, počela malo više prigovarati ha, ha! Toliko toga smo prošli, ne bih sve to mogao bez nje.

A što se života tiče, uvijek sam isto gledao: mislim da samo treba raditi. Cijeli život radim, još od malih nogu i stvarno volim raditi. I kad te nešto tišti, rad će ti skrenuti misli s toga. Evo, prošlo je 30 godina od rata, a ja sam i dalje aktivan.

Tako sam i nakon oporavka odlučio krenuti raditi. Prvo smo pokušali obiteljski prodavati voće na moru. Išlo je u početku dobro, imali smo dva štanda, ali kako je vrijeme odmicalo, vidjeli smo da to što zaradimo jednostavno nije dovoljno.

Onda mi je jednog dana prijatelj preporučio kupine pa sam odlučio pokušati s njima. Zasadili smo ih u voćnjaku gdje ima i nešto grožđa kao i jagoda... Uroda ima, iako je to sve u onim manjim količinama koje su više za prodaju s kućnog praga i vlastite potrebe. Berbe su također sve veći problem, njih odrađujemo s prijateljima i članovima obitelji, ali sve manje ljudi želi u berbe, vremena se mijenjaju...

Sad sam posao u voćnjaku malo i smanjio jer nema tko raditi.

Onda sam počeo raditi kupinovo vino i ono je s vremenom izraslo u jedan lijepi brend, to mi je drago.

Marko sa suprugom Ankicom, a u ruci drži svoje kupinovo vino
/Foto: Privatni album

Taj voćnjak, to je moja terapija, u njemu provedem dobar dio dana. Volim se naći s prijateljima, a kad nemam što raditi, volim se i pješice popeti do Planinarskog doma Omanovac, kod našeg Dekija. A kako ćeš doći na Omanovac, a da ne poneseš "fenjer", a to je boca rakije! Uvijek sa sobom ponesem nešto vina, rakije, kobasice, slaninu, nož i dasku za rezanje pa počastim ljude koji se tamo zateknu.

Volim podijeliti s drugima ono što sam imam.

Jednom sam došao na Omanovac u ponedjeljak, a dom ne radi ponedjeljkom. Nema nikoga. Bilo je i malo snijega. I ništa, narežem kobasice, slanine, izvadim vino, rakiju... Kad, evo nekog gospodina i gospođe. Kažem im da dom ne radi ponedjeljkom i pozovem ih da mi se pridruže. I tako sam ih malo počastio, lijepo smo se ispričali, govorili su mi kako je njima ovdje prekrasno...

Radio sam i sve ovo vrijeme nakon rata i kao konobar, kada bi nekom trebalo uskočiti za neke fešte, domjenke, vjenčanja i tako... Volim raditi s ljudima, a taj ugostiteljski posao oduvijek stvarno volim.

Marko Martinelli i danas radi kao konobar jer taj posao, kaže, jako voli/Foto: Nikica Puhalo/MojPortal.hr

Ali tu je lagano i 65. godina, dolazi vrijeme kada treba malo i usporiti.

Zadnje vrijeme mi je najveća sreća unuka koju je kći Marija rodila prije pet godina. Sad nam je ona glavna zanimacija, a normalno je da je nama ona fenomenalna. Uživamo što voli biti s nama, želi kod nas ostati više dana, uveseljava nas... Teško je opisati taj osjećaj kad postaneš djed i to veselje kad se igraš su unukom.

Zet Krešo je također sjajan, svi smo se baš lijepo zbližili.

Marija je završila Odnose s javnošću ima dobar posao, privatno radi. Druga kći Anita je u Zagrebu, magistrirala je mikrobnu biotehnologiju. Sin Ivan je završio elektrotehničku školu, ali je s 19 godina otišao u Njemačku trbuhom za kruhom, to mi je malo žao. Ima djevojku, Njemicu, zajedno su dvije-tri godine i možda se oni uskoro dosele tu, u Pakrac, vidjet ćemo što će biti... Ljepše se ipak živi ovdje nego tamo, u Njemačkoj, ovdje kod nas je puno više topline.

S kćerkama Marijom i Anitom. Sin Ivan živi i radi u Njemačkoj/Foto: Privatni album, Pakrački list

Čuj, u svemu je najvažnija obitelj. Mislim da je to jedini razlog za što čovjek živi. Život nije lagan, da se razumijemo. Život je pun problema i baš zato je bitno s kim živiš i kako živiš. Bitni su supruga, djeca i prijatelji, iako nije ni prijatelj svatko tko te tapše po ramenu.

O ratu inače baš i ne pričam ili jako rijetko, ako me pozovu da nešto kažem o onome što sam proživio. Izbjegavam te teme, ali mislim da mi koji smo bili direktni sudionici trebamo ispričati što je bilo, što smo doživjeli, da se ne zaboravi.

A rat je takav, ne donosi dobro nikome, jedino što je među ljudima bilo više poštovanja nego što je to danas.

Ali dobro, treba gledati pozitivno i vjerovati da će biti bolje.

Živi bili pa vidjeli!

Marko Martinelli/Foto: Nikica Puhalo/Mojportal.hr

UDAHNUO MU NOVI ŽIVOT

Duško iz Grubišnog Polja: "Moj Mercedes iz 1968. kreće u novu

avanturu, hit je među mladencima"

Mađarac je, poveljom "Heroj čovječnosti"

zbog akcije izvedene u Domovinskom ratu,

spasavao je 270 pacijenata s psihijatrijskog odjela u Pakracu

koju li

VERICA I ZDENKO U LIPIKU NAKON 55 GODINA OBNOVILI BRAČNE ZAVJETE: "SAMO LJUBAV, PRAŠTANJE I TOLERANCIJA"

(Članak je objavljen u sklopu projekta "Branitelji - tri života u

jedn

BIROVAČIJA I BOVAČI VLAŠIĆ U BIH BAKO BI

međunarodnu Agencije za elektroničke

Copyright © Mojportal 2020. Sva prava pridržana.

Impressum Opći uvjeti korištenja Pravila prenošenja sadržaja Pravila komentiranja
Zaštita privatnosti Kontakt Oglašavanje

G4, Queen Sensation i Southern Crowd